

Vankeuslain uudistamistyöryhmän 2. kokous

Aika 27.10.2021 klo 9.30-11.30

Paikka Teams

Läsnä Juho Martikainen (pj.), Paulina Tallroth, Jarkko Nieminen, Merituuli Mähkä, Riitta Kari, Heli Tamminen, Annika Finnberg, Johanna Hietapakka, Minna Saukko, Mia Tolvi, Tomi Tuovinen, Petri Laitinen, Marko Aittomäki, Marjatta Kaurala, Hanna Hemminki-Salin, Vilma Faal, Anne Kohvakka (siht.)

Vilma Faal on harjoittelijana OM:ssä. Faal tekee vankeuslakihankkeeseen liittyviä tehtäviä.

1 Vankilan osastot

- Jatkettiin ensimmäisessä kokouksessa alkanutta käsittelyä

Suljetut vankilat ja avolaitokset

- Laissa ei ole säädetty siitä, mitkä vankilat ovat avolaitoksia ja mitkä suljettuja vankiloita eikä siitä, miten asiasta päätetään. Laissa ei ole myöskään asetuksen- tai määräyksenantovaltuutta. Käytännössä avolaitosten lisäksi suljetuissa vankiloissa on avolaitososastoja ja vapauttamisyksiköjä, joiden olosuhteet muistuttavat avolaitoksia.
- Vankiloista säädetään Rikosseuraamuslaitoksen vireillä olevan organisaatiouudistuksen myötä jatkossa oikeusministeriön asetuksella. Työryhmä oli yksimielinen siitä, että oikeusministeriön asetus olisi oikea säädöstaso päättää myös suljetuista vankiloista ja avolaitoksista. Työryhmä oli myös yksimielinen siitä, että tulisi selkeästi säätää suljetuista vankiloista ja avolaitoksista.
- Vapauttamisyksiköt ja niihin rinnastuvat yksiköt määritellään selkeästi avolaitoksiksi (avolaitosyksiköiksi). Suljetuissa vankiloissa olevat avoimemmat osastot sen sijaan ovat osa suljettua vankilaa. Tämä ehdotus on huomioitava paitsi avolaitoksia myös siirtämistä koskevissa säännöksissä.

Avolaitokset, joissa käytetään sähköistä valvontaa

- Sähköisesti valvottujen avolaitosten määrittely perustuu Rikosseuraamuslaitoksen yleisiin päätöksiin.
- Työryhmässä kannatettiin määräyksenantovallan säätämistä Rikosseuraamuslaitokselle nyt käytössä olevien yleisten päätösten sijaan. Asiasta päättäminen (käytetäänkö sähköistä valvontaa

ja missä laitoksissa) tulisi olla Rikosseuraamuslaitoksen päätösvallassa. Tätä puoltavat resurssisyyt ja laitosten eroavuudet.

- Sitä, millä edellytyksillä avolaitos määrätään laitokseksi, jossa käytetään sähköistä valvontaa, tulee vielä miettiä. Sillä, järjestetäänkö toiminnot avolaitoksen sisä- vai ulkopuolella on merkitystä asian arvioinnissa.
- Kysymys siitä, riittääkö yleinen määräys sähköisestä valvonnasta vai pitäisikö sähköisen valvonnan näkyä jotenkin yksittäistä vankia koskevissa sijoittamispäätöksissä, vaatii vielä selvittämistä.
- Sovittiin, että edellä mainittuja seikkoja selvitetään edelleen.
- On huomioitava, että nykyiset sähköistä valvontaa koskevat säännökset on vasta hiljattain hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella.

Tutkintavankilana toimivat vankilat ja vankilan osastot

- Keskusteltiin siitä, tulisiko tutkintavankien sijoitusvankiloita vastaavasti säätää asetuksella muistakin laissa nimenomaisesti mainittujen vankiryhmien (miehet/naiset/alaikäiset) sijoittamiseen soveltuvista vankiloista.
- Työryhmässä kannatettiin asetuksella säätämistä tutkintavankeja vastaavasti. Tätä puoltaa sekin, että ratkaisut tulee tehdä valtakunnallisesti. Tällöin olisi selkeästi määritelty missä vankilassa voidaan parhaiten järjestää olosuhteet kunkin vankiryhmän tarpeita vastaavasti.
- Risen johtoryhmän käsittelyssä on tänä syksynä päätös siitä, mihin vankiloihin sijoitetaan alaikäisiä, nuoria ja naisia. Nyt hahmotellun ratkaisun seurauksena nämä asiat tulisivat jatkossa säädetyksi oikeusministeriön asetuksella.
- Vankiloiden turvallisuusluokituksista ja siitä, tarvitaanko erillistä sääntelyä korkeamman valvontatason vangeille, käydään työryhmässä keskustelua myöhemmin.

Varmuosaston perustaminen

- Vankiloiden osastot perustetaan järjestyssäännöin. Tästä poiketen varmuusosasto perustetaan keskushallintoyksikön päätöksellä. Keskusteltiin siitä, onko tällainen erillinen päätöksenteko Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen jälkeen tarkoituksenmukainen. Järjestyssäännöt hyväksyy organisaatiouudistuksen jälkeen operatiivisen vastuualueen johtaja, joka voisi samalla hyväksyä varmuusosastotkin vastaavasti kuten muutkin osastot. Operatiivisen vastuualueen johtaja päättää myös osastolle sijoittamisesta.
- Työryhmä katsoi, että jatkossa varmuusosaston perustaminen voitaisiin tehdä järjestyssäännöllä, eikä erillisiä perustamispäätöksiä tarvittaisi. Päätösvaltataso on Rise 2.0 muutosten jälkeen joka tapauksessa operatiivisen vastuualueen johtaja. Varmuosastosijoittamisesta tehdään myös joka tapauksessa erikseen päätös jokaiselle varmuusosastolle sijoitettavalle vangille ja näihin päätöksiin on muutoksenhakuoikeus.

2 Hoitotakuu

- Hoitoon pääsystä/hoitotakuusta säädetään terveydenhuoltolaissa.
- Hallitusohjelmaan on kirjattu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden parantamisen osalta, että hoitotakuuta tiukennetaan perusterveydenhuollossa niin, että jatkossa kiireettömässä tapauksessa hoitoon pääsee viikon (7 pv) sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.
- STM:ssä on käynnissä hanke, jossa yleistä hoitoon pääsyn kolmen kuukauden määräaika lyhennettäisiin seitsemään vuorokauteen. Suun terveydenhuollossa määräaika lyhenee kuudesta kuukaudesta kolmeen vuorokauteen.
- Vankeuslaissa, tutkintavankeuslaissa, vankiterveydenhuollon yksiköstä annettussa laissa tai muualla lainsäädännössä ei säädetä siitä, että vankiterveydenhuollon yksikön järjestämässä terveydenhuollossa on noudatettava terveydenhuoltolain mukaisia tai muita hoitoon pääsyn

määräaikoja terveydenhuolto järjestäessä (ei viitata terveydenhuoltolakiin). Terveydenhuoltolain soveltamisalasäännöksen mukaan lakia puolestaan sovelletaan kunnan järjestämistä vastuuseen kuuluvan terveydenhuollon toteuttamiseen ja sisältöön.

- Työryhmä oli yhtä mieltä siitä, että normaalisuuseriaate edellyttää, että myös vangit pääsevät yhtäläisesti hoitotakuun piiriin, joten hoitotakuusäätely on tarkoitus ulottaa nimenomaisesti koskemaan myös vankiterveydenhuoltoa.
- Nimenomaista sääntelyä pidettiin tarpeellisena. Sääntelyä pidettiin tarpeellisena myös vankiterveydenhuollon resurssien turvaamiseksi.
- Keskustelussa nostettiin esille myös vankien suuri sairastavuus ja vartijaresurssien tarve terveydenhoitoon liittyen.
- Esiteltiin STM:ssä valmistellut säännösluonnokset vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin. Vaihtoehtona keskusteltiin viittaustekniikasta terveydenhuoltolakiin taikka asiasta säätämistä terveydenhuoltolaissa taikka vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa. Todettiin, että vankeuslain ja tutkintavankeuslain terveydenhoitoa koskevat säännökset tulisi käydä kokonaisuudessaan läpi suhteessa terveydenhuoltolakiin, mutta sitä ei ole mahdollista tehdä osana hoitoon pääsyä koskevaa lakihanketta.
- Muutokset edellyttävät myös Rikosseuraamuslaitokselle lisäresursseja, jotta hoitotakuu on mahdollista toteuttaa vankilaolosuhteissa.
- Päätettiin, että OM-Rise-STM käyvät läpi lähemmin pykäläluonnokset sekä arvion Rikosseuraamuslaitokselle aiheutuvista resurssitarpeista.
- Hankkeen vaikutukset myös terveydenhuollon tulotarkastusta koskeviin muutoksiin tulee huomioida resurssivaikutusten arvioinnissa. Työryhmässä tulotarkastusta käsitellään myöhemmässä vaiheessa.

3 Muut asiat

- Todettiin, että OM on lähettänyt syyskuussa muihin Pohjoismaihin kysymyksiä muutoksenhakuun, yhteyksiin vankilan ulkopuolelle (matkapuhelin, internet, videoyhteys), järjestyssääntöihin, päiväjärjestyksiin sekä tartuntatautilanteessa oikeuksien rajoittamisiin liittyen.

4 Seuraava kokous

Seuraava työryhmän 2. kokous on tiistaina 23.11. klo 14-16. Kokouksen aiheet ovat:

- 2. kokouksessa käsittelemättä jääneet asiat: Sähkölaitteiden tarkastusmaksut, Toimintarahaa koskevan sääntelyn päivitys (Risen esitys toimintarahasummien nostosta)
- Muutoksenhakukiellot
- 24 h terveystarkastus